Rapport

Utredning: konsekvenser av höjning av takbeloppet i högkostnadsskyddet

2016-04-07

Ulricehamns kommun
Sektor Välfärd

Maria Winsten
Utredare

Innehållsförteckning

1 Bakgrund 4
2 Konsekvenser av att ta ut ökad avgift 4
2.1 Konsekvenser för brukaren 4
2.2 Konsekvenser för verksamheten 7
2.3 Ekonomiska konsekvenser 7
3 Slutsats 7

1 Bakgrund

Kommunen får ta ut en avgift för insatser inom hemtjänst, dagverksamhet, hemsjukvård och boende i särskilt boende som inte omfattas av hyreslagen. Detta regleras i 8 kap socialtjänstlagen (2001:453). Riksdagen beslutade den 15 december 2015 att ändra i socialtjänstlagen så att kommunerna får ta ut en högre avgift för hemtjänst, dagverksamhet och hemsjukvård. I förarbetena till besluten nämns att för tio år sedan täckte hemtjänstavgifterna cirka 5 procent av kommunernas kostnader för hemtjänst, och 2012 var dessas bidrag till kostnadstäckningen under 4 procent. Enligt regeringens bedömning berörs nära tre av fyra, eller 74 procent, inte av det höjda avgiftstaket, sett på nationell basis.

Det framkommer vidare att kommunernas intäkter beräknas öka med upp till 148 miljoner kronor per år genom möjligheten att ta ut höjda avgifter. I och med detta kommer anslaget från den kommunalekonomiska utjämningen att minskas med samma belopp. Eftersom ändringarna i lagen som gör det möjligt att ta ut högre avgifter gäller från och med juli 2016 minskas anslaget med 74 miljoner kronor för 2016.

På grund av regleringar enligt den kommunala finansieringsprincipen kan det dock bli så att alla kommuner inte får full täckning av de höjda avgifterna gentemot det minskade beloppet i kommunalekonomisk utjämning.

Lagändringen berör också högkostnadsskydd för kostnader för boende i särskilt boende som inte omfattas av hyreslagen (12 kap. jordabalken). Eftersom alla särskilda boenden i Ulricehamns kommun omfattas av hyreslagen är denna ändring inte aktuell.

Kommunens möjligheter att ta ut avgift för insatser hemtjänst, dagverksamhet och hemsjukvård regleras i socialtjänstlagen. För 2016 är maxtaxan (**högkostnadsskyddet**) för vad man kan få betala 1 772 kronor i månaden. I och med lagändringen kommer beloppet att höjas till 1 991 kronor i månaden från och med 1 juli 2016.

Förutom högkostnadsskyddet som styr hur mycket man som brukare som mest får betala för insatserna finns även ett förbehållsbelopp. **Förbehållsbeloppet** är summan av det minimibelopp som Socialstyrelsen räknar ut varje år, plus boendekostnaden. Detta ska garantera att man har tillräckligt kvar att leva på efter att boendekostnader och avgifter för insatser är betalda. För 2016 är minimibeloppet 5 001 kronor för ensamstående och 4 225 kronor för sammanboende.

2 Konsekvenser av att ta ut ökad avgift

Eftersom den kommunalekonomiska utjämningen minskas i samband med att kommunerna ges möjlighet att ta ut en högra avgift från brukare, anser förvaltningen att kommunen bör nyttja rätten att höja taket för högkostnadsskyddet. Detta i syfte att kompensera den minskade tilldelningen från staten.

2.1 Konsekvenser för brukaren

Avgiften som brukare får betala för insatser inom hemtjänst, dagverksamhet och hemsjukvård är beroende av inkomst, boendekostnader och vilka insatser man får. Man ska alltid ha kvar en viss summa av sin inkomst, det så kallade förbehållsbeloppet.

Förbehållsbeloppet är summan av det minimibelopp som Socialstyrelsen räknar ut varje år, plus bostadskostnaden. För 2016 är minimibeloppet 5 001 kronor för ensamstående och 4 225 kronor för sammanboende.

I Ulricehamns kommun görs avgiftsreduceringen i första hand med anledning av förbehållsbeloppet. Har man, efter att kontroll mot förbehållsbelopp är gjord, tillräcklig ekonomi görs reduceringen mot högkostnadsskyddet och man får då betala maximalt 1 772 kronor i månaden.

Förvaltningen har tittat på statistik för månaderna augusti 2015 och januari 2016 för att kunna göra en uppskattning om hur många som berörs av höjningen av takbeloppet i högkostnadsskyddet, maxtaxan.

Augusti 2015

Antal brukare med reducering enligt maxtaxa: 26
Total summa reducering enligt maxtaxa: 7 697 kronor
Snitt reducering: 296 kronor per brukare

Januari 2016

Totalt fakturerat i januari 2016
Antal brukarfakturor: 1 016
Total summa fakturor: 2 827 545 kronor.

Fakturorna innehåller utöver reducerbara insatser även till exempel matabonnemang, hyror, resor med mera.

Antal brukare med reducering enligt maxtaxa: 45
Total summa reducering enligt maxtaxa: 17 336 kronor
Snitt reducering: 385 kronor per brukare

Antal brukare med reducering enligt förbehållsbelopp: 425
Total summa reducering enligt förbehållsbelopp: 571 921 kronor

Exempel på brukares fakturor

Brukare i ordinärt boende som varit på korttid del av månad

Korttid 25 dygn	2000 kr
Hemsjukvårdsavgift	289 kr
Trygghetslarm	200 kr
Omvårdnadsavgift (efter avdrag för korttid)	136 kr
Inköp (efter avdrag för korttid)	99 kr
Totalt reducerbar avgift	2724 kr
Erhållen reducering enligt Maxtaxa	- 952 kr
Fakturabelopp reducerbara insatser	1772 kr

Brukare i ordinärt boende

Omvårdnadsnivå (efter avdrag för frånvaro)	593 kr
Hemsjukvårdsavgift	289 kr
Trygghetslarm	200 kr
Inköp (efter avdrag för frånvaro)	550 kr
Städ 2 rum o kök (efter avdrag för frånvaro)	550 kr
Totalt reducerbar avgift	2182 kr
Erhållen reducering enligt Maxtaxa	- 410 kr
Fakturabelopp reducerbara insatser	1772 kr

Brukare på särskilt boende

Omvårdnadsnivå	850 kr
Hemsjukvårdsavgift	289 kr
Grundavgift Säbo	603 kr
Städ 1 rum o kök	395 kr
Totalt reducerbar avgift	2137 kr
Erhållen reducering enligt Maxtaxa	- 365 kr
Fakturabelopp reducerbara insatser	1772 kr

Brukare på korttid hel månad, reducering både enligt förbehåll och maxtaxa

Korttid 31 dygn	2480 kr
Hemsjukvårdsavgift	289 kr
Totalt reducerbar avgift	2769 kr
Erhållen reducering enligt Förbehållsbelopp	- 581 kr
Erhållen reducering enligt Maxtaxa	- 416 kr
Fakturabelopp reducerbara insatser	1772 kr

Konsekvenser av höjning

Om kommunen hade tillämpat förslaget om nytt tak i högkostnadsskyddet, det vill säga 1 991 kronor istället för 1 772 kronor, i januari hade utfallet blivit:

Antal brukare med reducering enligt maxtaxa: 30
Total summa reducering enligt maxtaxa: 8 838 kronor
Snitt reducering: 294 kronor per brukare.

Mellan augusti 2015 och januari 2016 har antalet brukare med reducering ökat med 73 procent. Trolig anledning är de höjningar som gjordes 1 januari 2016, främst kring vistelse på korttid. Nu krävs 23 dygn på korttid under en månad för att brukaren ska nå upp till taket för högkostnadsskyddet för 2015 krävdes 30 dygn.

Utifrån januaris siffror kommer det höjda taket i högkostnadsskyddet uppskattningsvis beröra cirka 30 personer, vilket motsvarar cirka 3 procent, av de som har reducerbara insatser inom hemtjänst, hemsjukvård och dagverksamhet. Det kommer framförallt att beröra personer med höga inkomster och omfattande insatser.

2.2 Konsekvenser för verksamheten

Det kan få konsekvenser för verksamheten på sikt om möjligheten att ta ut en högre avgift inte täcker upp för det minskade anslaget i den kommunalekonomiska utjämningen. Det innebär mindre ekonomi till verksamheterna inom sektor välfärd som kan påverkas negativt.

2.3 Ekonomiska konsekvenser

I förvaltningens förslag till budget 2016 framkommer att: *Höjt takbelopp i maxtaxa äldreomsorg föreslås. Halvårseffekten på 74 miljoner och helårseffekten på 148 miljoner tas från den kommunalekonomiska utjämningen som minskas med motsvarande belopp. För Ulricehamns kommun innebär den beräknade effekten* ***-0,2 mkr****.*

Möjligheterna för kommunen att ta ut högre avgifter efter en höjning av högkostnadsskyddet kommer innebära att intäkterna från avgifter ökar med uppskattningsvis, utifrån januaris siffror, 100 000 kronor på årsbasis. Det innebär att skillnaden ekonomiskt uppskattas bli cirka – 100 000 kronor på årsbasis.

3 Slutsats

I och med riksdagens beslut om ändring i 8 kap. socialtjänstlagen minskar Ulricehamns kommuns intäkter via den kommunalekonomiska utjämningen. Det finns möjlighet att täcka upp för del av denna minskning genom att ta ut högre avgifter för insatser via hemtjänst, dagverksamhet och hemsjukvård. Maxtaket, högkostnadsskyddet, för vad kommunerna får ta ut höjs från 1 772 kronor i månaden till 1 991 kronor i månaden från och med 1 juli 2016. Detta skulle beröra uppskattningsvis 30 personer då de flesta har avgiftsreducering på grund av förbehållsbelopp.

För att kunna täcka upp för de minskade intäkterna från den kommunalekonomiska utjämningen behöver förvaltningen höja högkostnadsskyddet till 1 991 kronor per månad enligt den nya lagen.